

Handlingsplan

Att förebygga självmord

Lokal samverkan mellan Vännäs kommun, Västerbottens läns landsting och Polisen

Bakgrund

Självmord är ett globalt hälsoproblem som går att förebygga. Varje år avlider drygt 1100 personer i självmord i Sverige. Dessutom sker årligen knappt 400 dödsfall där det funnits skäl att misstänka suicid, men där suicidavsikten inte har kunnat fastställas. Under de senaste 15 åren har självmordstalet i Sverige minskat med 20%. Den positiva utvecklingen gäller dock inte ungdomar och vuxna i åldersgruppen 15-24 år, där självmorden legat på samma nivå under en längre tid. Bland unga flickor har suicidförsöken istället ökat.¹ Suicid är den vanligaste dödsorsaken bland kvinnor i åldern 15-29 år och den näst vanligaste bland män i samma ålder. Det är mer än dubbelt så många män som kvinnor som begår självmord.² Västerbotten har de senaste åren haft det lägsta antalet självmord av alla län, medan Vännäs kommun däremot har haft ett avsevärt högre suicidtal än riksgenomsnittet.³

Riksdagen beslutade 2008 om ett handlingsprogram med en nollvision för suicid, innehållandes nio strategiska åtgärdsområden för att minska antalet självmord. Visionen är att ingen människa ska behöva hamna i en sådan utsatt situation att självmord ses som enda utvägen.⁴ Folkhälsomyndigheten, som av regeringen fått uppdraget att samordna det självmordsförebyggande arbetet på nationell nivå, har därefter tagit fram det nationella handlingsprogrammet för suicidprevention.

Av Västerbottens läns gemensamma handlingsplan rörande psykisk hälsa för 2017, framgår att ett av målområdena är att utarbeta en länsövergripande strategi och kommunspecifika handlingsplaner för suicidförebyggande arbete.⁵ Handlingsplanen för Västerbottens län har sin grund i 2017 års överenskommelse mellan staten och SKL om stöd till riktade insatser inom området psykisk hälsa. Det länsövergripande samarbetet gällande suicidprevention i Västerbotten kommer att fortgå under 2019.⁶

I Vännäs kommun har vård- och omsorgsnämnden under 2018 arbetat fram denna kommunspecifika handlingsplan för att förebygga självmord. Handlingsplanen består av en beskrivning av viktiga verksamheter i Vännäs kommun, samt av en aktivitetsplan som utgår från regeringens målområden. Målområdena är vitt skilda och visar att det krävs en bred samverkan av olika aktörer i samhället, för att nå en framgångsrik suicidprevention. Handlingsplanen har med anledning av detta utarbetats i samverkan med ett flertal olika verksamheter i Vännäs kommun. Handlingsplanen kompletteras med en överenskommelse om fortsatt samverkan mellan berörda verksamheter.

¹ Ett nationellt handlingsprogram för suicidprevention. Folkhälsomyndigheten 2016.

² Suicidprevention 2017 – En lägesrapport om det nationella arbetet med att förebygga självmord. Folkhälsomyndigheten 2017.

³ <https://www.folkhalsomyndigheten.se/suicidprevention/statistik-om-suicid/regionala-skillnader/>

⁴ Regeringens proposition 2007/08:110. En förnyad folkhälsopolitik.

⁵ Läns gemensam analys- och handlingsplan rörande psykisk hälsa 2017, Västerbottens län. Region Västerbotten & Västerbottens läns landsting.

⁶ Läns gemensam analys- och handlingsplan för riktade insatser rörande psykisk hälsa 2018, Västerbottens län. Region Västerbotten & Västerbottens läns landsting.

Syfte

Syftet med handlings- och aktivitetsplanen är att främja psykisk hälsa och förebygga självmord genom lokal samverkan mellan olika aktörer.

Mål

- Att gemensamt arbeta för att minska antalet suicid och suicidförsök i Vännäs kommun.
- Att alla berörda medarbetare ska ha kunskap om innehållet i handlings- och aktivitetsplanen.
- Att öka den allmänna kunskapsnivån om suicidprevention i olika personalgrupper i Vännäs kommun.
- Att aktuell kunskap om att förebygga psykisk ohälsa och suicid ska utgöra grunden vid revidering av handlings- och aktivitetsplanen.

Målgrupp

Medborgare i Vännäs kommun.

Organisationernas uppdrag och ansvar

Västerbottens läns landsting

Primärvården

Vännäs Hälsocentral arbetar utifrån ett första linjen-uppdrag, vilket innebär att bedöma grad av psykisk ohälsa samt behandla lindrig till måttlig problematik. Första linjens insatser ska präglas av ett hälsofrämjande förhållningssätt där man tillsammans med patient, eventuell vårdnadshavare och närstående bygger på och utvecklar de resurser som finns i nätverket. Vid depression eller av andra skäl uppmärksammas suicidrisk ska alltid en bedömning göras om en klinisk suicidriskbedömning på specialistnivå är nödvändig. Om problematiken är måttlig och suicidtankar finns, men det inte bedöms föreligga någon akut suicidrisk, fortsätter behandlingskontakten i primärvården. Kontinuerliga uppföljande bedömningar ska då göras. Primärvården ska även uppmärksamma och aktualisera när det föreligger behov av insatser från andra verksamheter, som exempelvis socialtjänst eller elevhälsa.

Psykiatrisjuksköterskan på Vännäs Hälsocentral utgör en länk mellan primär- och specialistvården. Psykiatrisjuksköterskan har kontakt med patienter med psykiatriska diagnoser, och kan utföra en del av specialistpsykiatrins uppgifter på plats lokalt.

Vännäs kommun

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen samordnar och utvecklar kommunens totala verksamhet. Det är kommunstyrelsen som ser till att kommunfullmäktiges riktlinjer följs och den har uppsikt över alla kommunens nämnder och egna bolag. Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för folkhälsan, och därmed ansvar för att befintlig handlings- och aktivitetsplan följs upp regelbundet.

Kommunstyrelsen ansvarar för tillstånd att servera alkohol. För att minska konsumtionen av och tillgängligheten till alkohol så arbetar förvaltningen med att ge utbildning och råd till de krögare som innehar serveringstillstånd. Kommunstyrelsen har bjudit in och uppmuntrat till deltagande i kursen *Ansvarsfull alkoholserving* i samband med att den anordnats i Umeå. Kursen syftar bland annat till att ge serveringspersonalen ökade kunskaper om alkoholens skadeverkningar och större förmåga att säga nej till överservering, samt att höja personalens kunskap om olika droger.

Folkhälsorådet är ett till kommunen rådgivande organ som sammanträder fyra gånger per år.

Vård- och omsorgsförvaltningen

Socialtjänsten i Vännäs kommun arbetar utifrån ett helhetsperspektiv som innebär att socialekreterare arbetar med alla förekommande ärenden inom individ- och familjeomsorg. Socialtjänstens uppdrag är att främja en allsidig personlighetsutveckling och en gynnsam psykisk, fysisk och social utveckling för enskilda samt verka för att barn och ungdomar växer upp under trygga och goda förhållanden. I uppdraget ingår att förebygga psykisk ohälsa bland vuxna, barn och unga samt att så tidigt som möjligt uppmärksamma eventuell suicidrisk. Socialtjänsten ansvarar för att vid behov hjälpa den enskilde och dess familj att ta de kontakter med sjukvård och andra myndigheter som det kan finnas behov av.

Socialtjänsten har i uppdrag att i enlighet med socialtjänstlagen förbättra samverkan kring enskilda i de fall den enskilde och dennes familj har behov av stöd i sin sociala situation.

Barn- och utbildningsförvaltningen samt Liljaskolans styrelse

Skolans och elevhälsans uppdrag är att ge alla elever möjlighet att nå de nationella kunskapskraven och målen. Allt elevhälsoarbete är i första hand hälsofrämjande och förebyggande, men det kan också vara åtgärdande. Elevhälsa inkluderar all personal i elevens närhet, men drivs primärt av de pedagoger och övrig personal som möter eleverna i deras vardag. Oro kring en elev lyfts snarast till rektor eller elevhälsoteamet på skolan, fokus ligger på tidig upptäckt och tidiga insatser då det gäller psykisk ohälsa.

Elevhälsa är en del av skolans lärandeuppdrag, ett verksamhetsområde där medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser ingår. Skolans uppdrag omfattar inte bedömningar och behandling av elevers psykiska ohälsa men kan utgöra ett nav i kontakten med andra samverkanspartners såsom exempelvis BUP, HLT-team och socialtjänst, för att stödja eleven i dennes utveckling mot målen.

Liljaskolan är Vännäs kommuns gymnasium. Skolan driver också vuxenutbildning och uppdragsutbildning. Liljaskolan drivs som en fristående kommunal resultatenhet.

I kommunen finns en gemensam elevhälsoplan och Liljaskolan har också en likabehandlingsplan. Inom grundskolan kommer en gemensam likabehandlingsplan att tas fram under hösten 2018.

Ungdoms- och fritidsavdelningen

På fritidsgården i Vännäs är alla ungdomar som går på högstadiet och gymnasiet välkomna. Fritidsgården ska bidra till goda uppväxtvillkor samt aktivt förebygga och motverka alla former av missbruk och kriminalitet. Fritidsgården är en alkohol- och drogfri miljö. Målet är att ungdomar ska känna sig trygga och bli stärkta i sin identitet via verksamheten. Ungdoms- och fritidsavdelningen ska ge ungdomarna möjlighet till delaktighet och inflytande och stimulera dem till hälsofrämjande aktiviteter i samhället. Avdelningen ska skapa en meningsfull fritid för kommunens ungdomar, genom tillgänglighet till nyktra mötesplatser och aktiviteter.

Samverkansträffar gällande förebyggande ungdomsarbete hålls var tredje vecka på ungdoms- och fritidsavdelningen. Deltagare är fritidsledare och samordnare för fritidsgården, föreningsutvecklare, personal från kommunens boende för ensamkommande flyktingbarn, socialsekreterare från barngruppen, representant för lokalpolisen samt kurator från Hammarskolan och elevkonsulent från Liljaskolan.

Räddningstjänsten

Räddningstjänsten rycker ut på alla larm om olycksfall och uttryckta suicidplaner. Räddningschef är ofta den som är först på plats, om någon exempelvis befinner sig på hög höjd och uttrycker planer på att hoppa. Räddningschef ansvarar då för att lugna ner och hantera situationen i avvaktan på att annan blåljuspersonal hinner fram. När polis eller ambulans är på plats överlämnar räddningstjänsten ansvaret till dem.

Polisen

Polisens skyldighet och uppdrag är att förhindra självmord och att hjälpa de människor som lider av psykisk ohälsa när de kommer i kontakt med polisen. Polisen möter psykisk ohälsa på många olika sätt och i många olika skeenden. Polisens ansvar är att agera i det akuta skedet när någon uttrycker planer på att ta sitt liv. Därför är det viktigt att polisen snabbt fångar upp sådana varnings signaler. Enligt 47§ LPT får polisen, om det finns skälig anledning att anta att någon lider av en allvarlig psykisk störning och är farlig för eget liv eller i övrigt behöver omedelbar hjälp, tillfälligt omhänderta personen i väntan på att hälso- och sjukvårdspersonal kan ge honom sådan hjälp. Polisen har därigenom befogenhet att fatta beslut om omhändertagande för att förhindra suicid till dess sjukvården kan överta ansvaret. Polisen ansvarar då för att föra personen till sjukvårdsinrättning för vårdintygsbedömning. Polisen har även rätt att interimistiskt omhänderta vapen vid misstanke om psykisk ohälsa, och därigenom minska tillgängligheten till medel för suicid.

Missbruk av alkohol och narkotika är ofta en del av och en bidragande orsak till psykisk ohälsa. Polisen arbetar kontinuerligt för att minska inflödet av narkotika i Vännäs och för att alkohol inte ska säljas till minderåriga. Polisen har ett samarbete med Systembolaget i Vännäs, som har som rutin att kontakta polisen vid misstanke om langning. Polisen har också regelbunden tillsyn av de restauranger som har stadigvarande serveringstillstånd.

POSOM

POSOM är kommunens stödgrupp som sammankallas vid extraordinära händelser, exempelvis efter suicid med många berörda. POSOM anordnar då samlingsplats och möter människor i sorg och chock.

Nationella mål

Organisationerna i samverkan avser att följa de nationella målen med tillämpningar lokalt i Vännäs i en aktivitetsplan. De nationella målen är:

1. Främja livschanser för minder gynnade grupper
2. Minska alkoholkonsumtionen i befolkningen och i högriskgrupper för suicid
3. Minska tillgängligheten till medel och metoder för suicid
4. Se suicid som psykologiska misstag
5. Förbättra de medicinska, psykologiska och psykosociala insatserna
6. Sprid kunskap om evidensbaserade metoder för att minska suicid
7. Höj kompetensen hos nyckelpersoner
8. Gör händelseanalyser efter suicid
9. Stöd frivilligorganisationer

Implementering

Verksamhetscheferna i de olika organisationerna säkerställer att:

- Kunskap om aktuell handlings- och aktivitetsplan finns bland personalen
- Arbete med delaktighet, inflytande och implementering av aktiviteter från aktivitetsplanen genomförs i sina respektive verksamheter

Information om aktuell handlings- och aktivitetsplan publiceras på kommunens hemsida.

Tidsplan

Handlingsplanen gäller efter kommunstyrelsens beslut och följs upp och revideras inför varje ny mandatperiod eller då behov finns. Aktivitetsplanen fastställs varje år.

Uppföljning

Handlings- och aktivitetsplanen ska vila på kartläggning och analys av föregående års åtgärder och händelser och på kunskap om nya metoder för suicidprevention.

Handlingsplanen revideras vart fjärde år, eller vid behov. Aktivitetsplanen följs upp varje år, den utvärderas då och diskuteras samt justeras vid behov.

Folkhälsorådet i kommunen initierar uppföljning, samordnar rapporter från verksamheterna och redovisar till kommunstyrelsen. Varje aktivitetsansvarig ska inför uppföljningen rapportera verksamhetens resultat till folkhälsorådet. Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för uppföljningen.

Samverkan

Suicidförebyggande arbete behöver ske inom ett flertal olika verksamheter, och det är av stor vikt med samverkan i syfte att främja psykisk hälsa. Handlingsplanen är framtagen i samverkan mellan vård- och omsorgsförvaltningen, barn- och utbildningsförvaltningen, kommunstyrelsen, kommunledningskontoret, primärvården, räddningstjänsten och polisen. Handlings- och aktivitetsplanen kompletteras med ett samverkansavtal.

Aktivitetsplan

I syfte att främja psykisk hälsa och förebygga självmord i Vännäs kommun

Mål 1. Främja goda livschanser för mindre gynnade grupper

Låga inkomster och låg utbildning är faktorer som innebär en ökad suicidrisk. För att främja utsatta gruppers livsmöjligheter är det viktigt att unga människor får förutsättningar för att utveckla goda kompetenser. Föräldrastödjande insatser kan vara en betydelsefull del i att förebygga psykisk ohälsa bland barn och unga. Skola, förskola och fritidsverksamhet har också en viktig roll i att främja utvecklingen av barns och ungas kompetenser.

Aktivitet	Berörda	Genomförs	Ansvarig	Uppföljning
Genomföra YAM	YAM-instruktörer, elevhälsa, lärare och elever i åk 8 och 9 på Hammarskolan	Varje läsår	Elevhälsochef och rektorer för Hammarskolan	Genomförd YAM / Ej genomförd YAM
Erbjuda SIP för individer med psykisk ohälsa som har behov av stöd och samverkan från flera huvudmän	Individer i behov av stöd, socialtjänst och primärvård	Vid behov	IFO-chef och chef för Vännäs hälsocentral	Antal erbjudna samordnade individuella planer
Sprida information om den befintliga stödstrukturen för våld i nära relationer	Individ- och familjeomsorgen, äldre- och handikappomsorgen, barn- och utbildningsförvaltningen	På APT 2 gånger/år	IFO-chef i samverkan med områdeschefer och rektorer	Antal tillfällen som informationen tagits upp

Mål 2. Minska alkoholkonsumtionen i befolkningen och i högriskgrupper för självmord

Missbruksproblematik har en stark koppling till psykisk ohälsa och förhöjd suicidrisk. Hög alkoholkonsumtion medför en markant ökad risk för suicid, speciellt hos unga män. Alkohol gör det svårare att hantera impulser, vilket kan leda till ett mer riskfyllt beteende. Särskilt vanligt förekommande är suicidtankar och suicidförsök bland personer med spelproblem, enligt nya uppgifter från Socialstyrelsen. Spelmissbruk har nyligen jämförts med substansmissbruk, vilket innebär att kommun och landsting delar på ansvaret för stöd och behandlingsinsatser. Det föreligger en lagstadgad skyldighet att upprätta överenskommelser avseende ansvarsfördelningen för missbruksvården, bland annat för att inte riskera att människor faller mellan stolarna.

Aktivitet	Berörda	Genomförs	Ansvarig	Uppföljning
Genomföra Audit och Dudit på besökande vid verksamheten under v. 11 & 45	Patienter, primärvård, klienter, socialtjänst	Löpande	IFO-chef och chef för Vännäs hälsocentral	Antal genomförda intervjuer
Genomföra ungdomsenkäten på högstadiet och gymnasiet	Lärare, elever och rektorer på Hammarskolan och Liljaskolan	Under vårterminen	Rektorer på Hammarskolan och Liljaskolan	Genomförd eller inte genomförd per skola
Regelbundna möten i syfte att förbättra samverkan samt kunskapen om drogsituationen bland ungdomar i kommunen	Socialtjänst, skola, ungdoms- och fritidsavdelning samt polis	2 gånger/år	IFO-chef	Antal genomförda möten
Begränsa alkoholkonsumtionen bland ungdomar genom fältarbete	Socialtjänst i samverkan med polis, kyrkor och ungdoms- och fritidsavdelning	Vid riskhelger såsom skolavslutning och Vännäs-dagarna	IFO-chef	Antal tillfällen med fältarbete
Inre eller yttre tillsyn av samtliga stadigvarande serverings-tillstånd	Kommunstyrelse och polis	Minst en gång/år	Alkohol-handläggare och polis	Antal genomförda tillsyner
Upprätta överenskommelse gällande missbruksvården	Socialtjänst och hälsocentral	Under 2019	IFO-chef och chef för Vännäs hälsocentral	Upprättad överenskommelse / Ej upprättad överenskommelse

Mål 3. Minska tillgängligheten till medel och metoder för självmord

Ju svårare det är att få tillgång till höggradigt dödliga metoder för självmord, desto större är chansen att personen väljer en mindre dödlig metod och därför överlever. Det är av vikt med insatser på ett flertal fronter. Det kan bland annat handla om barriärer kring platser för höga hopp, reglering av tillgången till pesticider, kontroll av skjutvapen, förändrade förpackningar för smärtstillande medel, avgasrening i motorfordon, användning av mindre toxiska antidepressiva medel samt utformning av säkra boenden och vårdmiljöer.

Ingen planerad aktivitet under 2019.

Mål 4. Se självmord som psykologiska misstag

En suicidhandling kan ses som ett psykologiskt misstag eftersom det betraktas som följden av psykiska och fysiska påfrestningar. När påfrestningarna inte går att bemästra längre sker olyckan. De flesta som överlever ett suicidförsök vill senare fortsätta leva. Denna strategi fokuserar på att minimera konsekvenserna av mänskliga misstag, genom åtgärder både inriktade mot individen och mot personens miljö. Det kan handla exempelvis om andra människors bemötande av depressioner och suicidtankar.

Ingen planerad aktivitet under 2019.

Mål 5. Förbättra de medicinska, psykologiska och psykosociala insatserna

90% av alla som tar sitt liv lider av psykisk ohälsa. Av personer med depressionsdiagnos är 80% obehandlade eller underbehandlade vid tidpunkten för dödsfallet. Att behandla den underliggande psykiska sjukdomen är alltså centralt för att förebygga självmord. Det kan handla om farmakologisk behandling, psykoterapi eller sociala interventioner. Samverkan mellan kommun och landsting är viktig. Elevhälsan kan arbeta med att öka elevers medvetenhet kring psykisk hälsa samt förmåga att hantera stress och negativa livshändelser.

Aktivitet	Berörda	Genomförs	Ansvarig	Uppföljning
Samverkan kring barn och unga vid HLT-möten	Elever, vårdnadshavare, skola, socialtjänst och primärvård	Löpande. HLT-teamet sammanträder 2 gånger/månad	HLT-samordnare samt styrgrupp	Antal ärenden som varje verksamhet aktualiserat till HLT-samverkan

Mål 6. Sprid kunskap om evidensbaserade metoder för att minska självmord

Det finns omfattande forskning kring metoder som kan minska antalet suicid, och det är angeläget att beslutsfattare och professionella har tillgång till aktuell kunskap om exempelvis risk- och skyddsfaktorer för att förebygga suicid.

Aktivitet	Berörda	Genomförs	Ansvarig	Uppföljning
Lokal handlings- och aktivitetsplan ska vara kända av all berörd personal	All personal inom berörda verksamheter	Årligen vid APT	Chefer vid berörda verksamheter	Informerat / Ej informerat om handlingsplanen

Mål 7. Hög kompetensen hos nyckelpersoner

Ett antal yrkesgrupper kommer genom sitt arbete i kontakt med suicidnära personer. En viktig suicidpreventiv åtgärd är att utbilda dessa yrkesgrupper i att känna igen tecken på ökad suicidrisk, får att kunna fånga upp riskpersoner och slussa dem vidare till rätt instans.

Aktivitet	Berörda	Genomförs	Ansvarig	Uppföljning
Genomför utbildning i MHFA	Personal inom vård- och omsorgsförvaltningen samt Liljaskolans elevhälsa	Januari 2019	IFO-chef	Antal genomförda utbildningstillfällen och deltagare

Mål 8. Gör händelseanalys efter självmord

Varje utrett självmord där man har kunnat identifiera brister som kan åtgärdas, kan bidra till att förebygga ytterligare självmord. Det är därför av vikt att händelseanalyser görs, då någon har tagit sitt liv. Händelseanalyser genomförs för att få veta hur och varför ett självmord inträffat och för att visa vilka åtgärder som kan vidtas för att förhindra att det sker igen. Händelseanalyser kan också vara en viktig del av stödet till närstående och andra efterlevande. Hälso- och sjukvården kan verka för att alla självmord som inträffar inom fyra veckor efter en vårdkontakt utreds. Kommunen kan spela en viktig roll i att utreda självmord som inte har föregåtts av sådan kontakt med hälso- och sjukvården.

Aktivitet	Berörda	Genomförs	Ansvarig	Uppföljning
Genomför händelseanalyser efter självmord	Skola, socialtjänst och primärvård	Efter självmord	Socialchef, kommunens rektorer samt chef för Vännäs hälsocentral	Antal genomförda händelseanalyser i relation till antalet suicid

Mål 9. Stöd frivilligorganisationer

Frivilligorganisationer kan ha en viktig roll i det självmordsförebyggande arbetet, genom att exempelvis öka kunskapen om suicidproblematik i samhället samt att motverka tabun och fördomar. Frivilligorganisationer kan även utgöra ett stort stöd för anhöriga.

Aktivitet	Berörda	Genomförs	Ansvarig	Uppföljning
Informera ungdomsledare i ideella organisationer om webbaserad utbildning via Folkhälsomyndigheten	Föreningsutvecklare och ideella organisationer	Hösten 2019	Föreningsutvecklare	Antal organisationer som informerats

ÖVERENSKOMMELSE

Att förebygga självmord

Lokal samverkan mellan Vännäs kommun, Västerbottens läns landsting och Polisen

Mellan Vännäs kommun, Vännäs hälsocentral och närpolisen i Vännäs har följande överenskommelse ingåtts.

Syfte

Syftet är att genom lokal samverkan främja psykisk hälsa och förebygga självmord.

Grundläggande principer för samarbetet

- Att alla ingående enheter i organisationerna tar ansvar för att arbeta för att uppfylla de gemensamt formulerade målen i handlingsplanen.
- Att alla ingående enheter tar ansvar för att handlings- och aktivitetsplanen implementeras i verksamheten.
- Att alla ingående enheter tar ansvar för tillhörande aktivitetsplan.

Giltighetstid

Denna överenskommelse gäller från den 1 januari 2019 och tills vidare, eller tills någon av parterna säger upp den.

Uppföljning av överenskommelsen

Kommunstyrelsen initierar uppföljning av överenskommelsen i samband med varje mandatperiods justering av handlingsplanen.

Parterna erhåller var sitt exemplar av överenskommelsen.

Ort:

Datum:

Verksamhetschef Vännäs hälsocentral

Kommunchef Vännäs kommun

Närpolischef Vännäs

Suicidprevention

Slutrapport 2018-12-31

Under tiden för projektet har en kommunövergripande handlingsplan för suicidprevention upprättats. Deltagande i arbetet har varit vård- och omsorgsförvaltningen, barn- och utbildningsförvaltningen, kommunstyrelsen, kommunledningskontoret, primärvården, räddningstjänsten och polisen. Handlingsplanen bör kompletteras med ett samverkansavtal mellan berörda chefer, ett förslag till detta bifogas.

Undertecknad kommer under det närmsta halvåret att vara tjänstledig från nuvarande anställning inom Vännäs kommun, och har till följd av detta inte möjlighet att finnas kvar för att förankra handlingsplanen politiskt. Handlingsplanen är i sin nuvarande form att betrakta som ett förslag, i synnerhet avseende den del som gäller uppföljning och ansvar för det fortsatta arbetet med planen. Undertecknad överlämnar åt kommunledningen att avgöra hur man ska gå vidare med detta, och vid eventuellt behov justera i handlingsplanen.

Aktivitetsplanen är förankrad med och godkänd av representanter för verksamheterna, likväl som beskrivningen av verksamheterna och deras uppdrag. Slutgiltigt godkännande har ännu inte inkommit från grundskolan, eftersom förslaget först behöver förankras med ledarlaget för grundskolan. Grundskolan räknar med att kunna lämna besked efter 2018-12-19.

Kontaktperson är elevhälsochef Kristina Nyström. Inte heller kommunstyrelsens del är slutgiltigt godkänd i skrivande stund.

Enligt vad som framkommit under arbetet med planen, är det undertecknads förslag att Vännäs kommun i enlighet med Ingmarie Lindqvists motion 2018-04-27 bör anta den nollvision som regeringen och riksdagen antagit. Vännäs kommuns handlingsplan tar sin utgångspunkt i regeringens handlingsprogram, där just nollvisionen utgör det övergripande målet. Skälen för regeringens bedömning är att de bakomliggande skälen till att en människa tar sitt liv, oftast beror på att personen lider av en psykisk sjukdom som är obehandlad eller underbehandlad vid tidpunkten för dödsfallet. Om det tillstöter belastande yttre händelser eller förändringar i livssituationen kan detta resultera i ett självmordsförsök eller självmord. Självmord går att förebygga och samhällets förebyggande insatser för att motverka psykisk ohälsa samt samhällets olika system för att hantera självmordsrisker måste ständigt förbättras. Regeringens ställningstagande är att ingen människa ska behöva hamna i en så utsatt situation att den enda utvägen upplevs vara att ta sitt liv.

Annakarin Nyberg, föreläsare och psykiatriker inom suicidpreventionsområdet, betonar under 2018 års psykevecka att samhället kraftfullt bör signalera att vi är beredda att förhindra suicid med alla tillgängliga medel, eftersom tydliga signaler om detta kan rädda liv. Människor som befinner sig i en depression tenderar att "tänka fel" om man lämnas ensam med sina tankar, och kan på egen hand dra slutsatsen att världen vore bättre utan dem. Man behöver då få tydliga signaler om att så inte är fallet. En nollvision är enligt projektet att betrakta som ett värdesättande av mänskligt liv, vilket inte bör medföra någon ökad stigmatisering utan snarare kan innebära det motsatta. En nollvision betonar att ansvaret för att förebygga självmord ligger på samhället, inte på den enskilde individen. Projektet ser heller inte att en nollvision skulle medföra någon risk för en utökad tvångsvård, eftersom det är kriterierna i Lag om psykiatrisk tvångsvård (LPT) som reglerar när skäl för detta föreligger.

För det fortsatta arbetet med handlingsplanen kan det vara en god idé att i framtiden bjuda in ytterligare deltagare, såsom exempelvis:

- Samhällsbyggnadsförvaltningen, för att resonera kring om man vid samhällsplanering kan göra några åtgärder under mål 3.
- Arbetsmarknadsenheten, för att resonera kring om samordningsförbundets insatser för personer i behov av sysselsättning kan infogas under mål 5.
- Integrationssamordnare, för att resonera om eventuella åtgärder under mål 1 samt om det finns behov av åtgärder under mål 7.
- Önskvärt vore att under mål 4 anordna en föreläsning riktad till allmänheten, eftersom alla i samhället har en viktig del i det suicidförebyggande arbetet och därmed är i behov av kunskap och medvetenhet om problematiken.
- Fortsatt och utökad dialog med kyrkor och frivilligorganisationer under mål 9. Samtliga kyrkor har via e-post bjudits in att delta i arbetet med handlingsplanen, men endast Missionskyrkan har i dagsläget inkommit med svar. Missionskyrkan bedriver ett förebyggande, stödjande och bearbetande arbete. De erbjuder också stöd för efterlevande och anhöriga. Missionskyrkan betonar att de ser ett behov av utbildning kring existentiell hälsa, då det gäller kommunförvaltningarnas arbete.

I tjänsten, 2018-12-19

Cathrine Teglund